

Vragen?

In Het Consult beantwoorden experts wekelijks gezondheidsvragen van lezers. Ook een gezondheidsvraag? Stuur een mailtje naar gezondheid@trouw.nl

Schade het consult

Is er een verband tussen hersenletsel en dementie?

Kan hersenletsel in je jeugd samenhangen met dementie op oudere leeftijd? Ja, dat kan.

Een *Trouw*-lezer maakt zich ernstige zorgen over diens zus (82), wier gezondheid sinds een half jaar hard achteruitgaat. Ze herkent haar eigen kinderen niet meer en zal snel in een verpleeghuis terecht komen. In haar jonge jaren heeft ze een verkeersongeluk gehad, waarbij ze haar reuk verloor. Heeft dit iets te maken met de plotselinge achteruitgang van het geheugen op hoge leeftijd?

Als neuroloog-intensivist bij het Maastricht UMC ziet Marcel Ariës veel verkeersslachtoffers, maar het type slachtoffer is in de afgelopen jaren veranderd. Trof hij eerst veel automobilisten op de IC met te veel alcohol in het bloed, nu behandelt hij overwegend fietsers die een smak met een e-bike hebben gemaakt.

Ariës: "In 2021 eindigden 50.000 fietsers op de spoedeisende hulp in Nederland, waarvan 12.500 met hersenletsel. Terwijl men een jaar eerder nog, op grond van onnauwkeurige politiegegevens, uitging van slechts 1500 gevallen."

Wie met z'n hoofd op het wegdek knalt, kan daar een leven lang last van houden. De hersenen, die in vocht drijven, botsen dan zowel voor als achter tegen de schedelwand.

ILLUSTRATIE PAULIEN KRAAIJEVELD

"Als de achterkant van het brein beschadigd raakt, waar het visuele centrum zit, kun je het zicht kwijtraken. Bij schade aan de voor- en zijkant kun je problemen met planning, taal of spraak verwachten. Ook kan de reukzenuw scheuren, en dan ruik je dus niets meer. Valt ook niet te repareren."

Dit soort letsel staat te boek als 'mild', in tegenstelling tot de categorieën 'matig' of 'ernstig', waarbij vaak bewustzijnsverlies optreedt. Maar hoe mild is het, als je je leven lang niet meer kunt ruiken of als dingen anders ruiken dan normaal, vraagt Ariës zich af. "In coronatijd hebben we gezien wat dat doet met mensen. Je kunt er depressief van worden. De reukzenuw zetelt in een van de oudste hersengebieden en is verbonden met het emotionele systeem."

Niet voor niets gaan er stemmen op om het predicaat 'mild' af te schaffen, zegt Ariës. "Vier op de vijf fietsers met hersenletsel krijgt dat stempel opgeplakt, terwijl een val op je hoofd nooit onschuldig is. Het gebeurt het vaakst bij 55-plussers, al of niet met e-bike, en bij schoolgaande kinderen. Bij de jeugd lijkt de mobiele telefoon vaak de boosdoener."

Ariës is al jaren een vurig pleitbezorger van de helmpromotie voor fietsers. "Volgens schattingen van SWOV (wetenschappelijk instituut voor verkeersveiligheidsonderzoek, red.) scheelt dat 60 procent minder fietsers met hersenletsel en 70 procent minder fietsdoden, in totaal ruim 200 in 2021."

En dan is er nog de vraag over hersenlet-

sel en dementie. "Dat is een hot topic. Uit onderzoek onder militairen, van wie veel data zijn bijgehouden over hersenletsel op het slagveld en in het latere leven, blijkt dat de kans op alzheimer twee tot vijf keer zo groot is na matig tot ernstig letsel. Ook is er een relatie met parkinson."

Het gaat hier om onderzoek, legt Ariës uit. "Het enige wat we weten, en dat blijkt uit meerdere studies, is dat er een sterk verband is tussen hersenletsel en alzheimer, niet of en hoe het een het ander veroorzaakt."

In sporten als voetbal, boksen en American football is er men er ook beducht voor, niet in de laatste plaats vanwege iconen als Mohammed Ali, die leed aan de ziekte van Parkinson. "Uit post-mortemonderzoek bij American football-spelers blijkt dat ze veel hersenschade hebben opgelopen en voldoen aan de criteria van dementie. Ze spelen tegenwoordig met sensoren in de helm, die de krachten op het hoofd meten. Wie te vaak een klap heeft gehad, wordt door een dokter uit de wedstrijd gehaald."

Maurice Timmermans

column Bert Keizer

Pissig over een onzinnig scoringslijstje, bedoeld om euthanasie te voorkomen

Collega S. wilde weer eens samen koffiedrinken, de wereld doornemen en elkaar, om eens te zien waar we staan, voor zover we nog staan. Eigenlijk praten we vooral over ons werk. Ze had één keer echt gelachen deze week.

Een patiënte van haar, mevrouw G. koos voor euthanasie. Mevrouw was wel dement, maar wist nog heel goed wat haar overkwam. Tijdens het gesprek over hoe de euthanasie precies zou verlopen, kwam ook ter sprake dat ze er graag een muziekje bij wilde hebben. Iets van The Bee Gees. Waarop haar zoon suggereerde: "Stayin' alive?" Vond mevrouw zelf ook de perfecte suggestie.

Er was nog wel gelazer rond die euthanasie wegens een depressie. S. schoolde me snel bij over het onderwerp. Je hebt de involutiedepressie, dat je bij het ouder worden voelt hoe je invouwt, hoe langer hoe minder voorstelt, niet goed meekunt. "Jij staat aan de rand daarvan, schat ik."

Ontkennen is bevestigend, dus ik

zei niks. En dan natuurlijk de evolutiedepressie. De wat? De evo-depressie. Komt door Darwin, dat je langzaam maar zeker inziet dat de afstand aap-mens steeds kleiner wordt. En dat is zo deprimerend omdat we ooit hemelhoog boven de aap begonnen.

Maar de ergste is de E.V.-depressie, de Euthanasie Verpestende Depressie. Rond euthanasie komen artsen graag met een depressie aan zeten, zodat de euthanasie niet door kan gaan. Niet dat men meent dat er alleen maar opgewekt gestorven mag worden, maar omdat men bang is om de euthanasie uit te voeren. Als je dan een depressie voor het graf plaatst, dan moet de kandidaat eerst maar eens proberen om daar overheen te klimmen.

Aldus geschiedde met mevrouw G. In het kader van haar euthanasieverzoek ging ze naar de ouderenarts. Die bracht haar dementie in kaart en liet haar maar meteen even zo'n scoringslijstje voor depressie invullen. Mevrouw maakte een ter-

neergeslagen indruk en de ouderenarts achtte het onjuist dat de euthanasie zou doorgaan als mevrouw depressief zou zijn.

Ik moet nu even iets uitleggen over depressie-diagnostiek. U begrijpt dat 'een terneergeslagen in-

Mevrouw kreeg er bij haar dementie geheel gratis nog een 'depressie' bij

druk' niet bewijzend is voor een depressie. Daarom is er een scoringslijst ontworpen met vragen over hoe je je voelt, wat je doet, wat je vreest enzovoorts.

Helaas bestaan er vele verschillende scoringslijsten waarvan be-

weerd wordt dat ze 'gevalideerd' zijn. Dat wil zeggen dat men meent dat is aangetoond dat ze echt helpen om de depressie op te sporen. Mij is nooit duidelijk geworden hoe deze validatie plaatsvond, want er bestaat geen punt waar het vragen ophoudt omdat je dan oog in oog met de depressie staat. Je kunt helemaal niet oog in oog met een depressie staan, zoals dat wel lukt bij lichamelijke ziektes.

Er bestaat dus geen methode om aan te tonen dat je raak schiet met die scoringslijstjes. En zo kwam het dat mevrouw G., na zo'n vragenlijst met veel hulp van haar zoon te hebben ingevuld, de polikliniek verliet met naast haar dementie geheel gratis ook nog een 'depressie'.

Daar zou collega S. nog flink last mee krijgen, want de Scen-arts, de tweede opinie-arts die altijd in consult wordt geroepen bij een euthanasie, wees op de 'depressie' en vond dat daar door een psychiater naar gekeken moest worden. S. vertikte dat. Zij kent mevrouw G. al jaren en ze was juist zo onder de indruk van de

moedige nuchterheid waarmee deze vrouw haar teloorgang tegemoet trad.

Dat ze daarbij soms ook intens verdrietig was, achtte S. volkomen begrijpelijk. Wat haar bijzonder tegen de borst stuitte was de manier waarop dit verdriet via zo'n scoringslijstje werd verdraaid tot iets zieke lijks, waar een pil tegenaan moet worden gegooit. De euthanasie vond plaats, zonder dat een psychiater de 'depressie' had verwijderd.

Tot haar aangename verrassing was de Toetsingscommissie het na een schriftelijke uitleg met haar eens. Maar ze bleef er pissig over. "Dat wij als artsen zo diep gezakt zijn dat we in het zicht van het lijden van zo'n vrouw de gore moed hebben om het terzijde te schuiven met zinloze pillen. En dat alles om wat te bereiken? Wie denkt er nou echt dat deze vrouw na het slikken van antidepressiva zal zeggen dat die dementie best meevalt en dat ze wel verder zou willen doorgaan met dementeren?"